

2014-03-24

Dnr: 2013/982

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Pensionärers och förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2013:64), A2013/3986/A

Sammanfattning

Sammanfattande synpunkter på förslaget om samordning av arbetslöshetsersättning med pension

När det gäller den föreslagna lösningen att använda befintlig samordningsregel i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, ALF, har IAF en rad invändningar som bottnar i att den föreslagna skrivningen är otydlig och att utredningen inte klart anger hur 31 § ALF ska tillämpas. Dessutom är tolkningen av 31 § ALF i dagsläget oklar.

IAF efterfrågar även regler om hur dagbelopp för pension ska beräknas.

Sammanfattande synpunkter på förslaget till reglering av förtroendevaldas ställning i arbetslöshetsförsäkringen

IAF välkomnar en reglering på området och anser att förslagen i avsnitten 9.2-9.4 framstår som tydliga. Enligt IAF:s mening är dock några av förslagen i avsnitt 9 förenade med tillämpningssvårigheter. Utredningen behandlar inte skyldigheten för en sökande som har ett uppdrag som förtroendevald under arbetslösheten att söka och ta arbete som inte går att kombinera med uppdraget. Vidare är förslaget till lagtext om överhoppningsbar tid i 16 d § svårtillgängligt och behöver förtydligas. Slutligen behöver lagförslaget kompletteras med en anvisning för hur dagsförtjänsten för företagare ska räknas ut.

Sammanfattande synpunkter på avsnittet ekonomiska konsekvenser för staten och den enskilde

De ekonomiska konsekvenserna blir olika beroende på om samordningen med pension sker enligt 31 § ALF eller 5 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring, ALFFo. Kostnaden för staten blir högre med en samordning enligt 31 § ALF, se närmare i bilagan till remissvaret.

5.1 Samordning av arbetslöshetsersättning med pension

IAF välkomnar förslaget i den delen som innebär att pension och arbetslöshetsersättning endast ska samordnas när pension betalas ut. Som IAF tidigare har påtalat har nuvarande regler slagit hårt mot enskilda som har tillerkänts pension och senare återkallat sitt pensionsuttag.

31 § ALF bygger på principen att motverka överförsäkring eller överkompensation och tar sikte på situationer där den sökande fortlöpande får ersättning av någon annan än arbetslöshetskassan. Sådana situationer uppstår till exempel när den enskilde blir uppsagd på grund av arbetsbrist och får så kallad avgångsersättning enligt de trygghetsavtal som finns på arbetsmarknaden. Dessa trygghetsersättningar utgör ett komplement till arbetslöshetsersättningen och ska stimulera den enskilde till omställning.

31 § ALF ska alltså stimulera till omställning. Det gör att bestämmelsen kan bli problematisk att använda som modell för att samordna pension och arbetslöshetsersättning, eftersom denna situation fullgör andra syften än 31 § ALF är avsedd för.

Den nuvarande utformningen av 31 § ALF är otydlig och lämnar öppet för flera tolkningar. IAF har i rapporten *Konsekvensanalys av avgångs- eller omställningsersättningar och avgångsbidrag*, 2013:24, konstaterat att det finns ett behov av att förtydliga 31 § ALF eftersom bestämmelsen är svår att tillämpa. IAF har därför lämnat förslag till ny lydelse (se bilaga 8 i rapporten samt sid. 12, 31-34, 38 och 52 för närmare om IAF:s resongemang).

IAF har haft svårt att tolka utredningens förslag. Arbetslöshetsförsäkringen innehåller flera samordningsregler, bland annat 31 § ALF och 5 § ALFFo, och utredningen föreslår 31 § ALF som samordningsregel. Det finns emellertid skrivningar i betänkandet som tyder på att utredningen har haft en annan modell för samordning mellan pension och arbetslöshetsersättning i åtanke, närmare bestämt den modell som sammanfaller med den typ av samordning som gäller mellan tjänstepension och arbetslöshetsersättning enligt nuvarande 5 § ALFFo. Se exempelvis skrivningar på sidorna 39, 40 och 41.

Sid. 39: "Till en sökande som får pension ska arbetslöshetsersättning få lämnas högst med skillnaden mellan pensionen och den sökandes dagpenning enligt grundförsäkringen eller inkomstbortfallsförsäkringen."

Sid. 40: "Den föreslagna lösningen betyder att nivån på arbetslöshetsförsäkringen inte längre sänks för sökande som tagit ut pension. Därmed kvarstår endast den del av samordningen som innebär att ett pensionsavdrag görs från dagpenningen."

Sid. 41: "Den föreslagna lösningen innebär att arbetslöshetsersättningen minskas med det belopp den sökande får i pension. Den sökande får därmed totalt samma ersättning från båda systemen som den sökande skulle ha fått från enbart arbetslöshetsförsäkringen."

Detta gör sammantaget att förslaget behöver förtydligas. Bygger förslaget på att pensionsdagbeloppet ska dras ifrån det beräknade dagpenningbeloppet, det vill säga en tillämpning som motsvarar den som finns i 5 § ALFFo. Eller avser utredningen istället att arbetslöshetsersättningen och pensionen sammanlagt ska få

uppgå till högst det belopp som motsvarar aktuell ersättningsnivå x dagsförtjänsten. Det vill säga att man minskar beloppet som utgör 80, 70 eller 65 procent av dagsförtjänsten med pensionsdagbeloppet och betalar ut mellanskillnaden i dagpenning, dock högst 680 kronor. Det ekonomiska utfallet beror på hur samordningsreglen tolkas, se närmare under avsnitt 11.2.

Det framgår inte av förslaget hur dagbeloppet för pension ska beräknas. IAF efterfrågar därför sådana regler.

9 Regleringen av förtroendevaldas ställning i arbetslöshetsförsäkringen

IAF välkomnar en reglering på området och anser att förslagen i följande delar framstår som tydliga:

- att förtroendeuppdrag inte ska jämföras med arbete (avsnitt 9.2)
- att reglerna i arbetslöshetsförsäkringen endast ska avse de förtroendeuppdrag som enligt lag berättigar till ledighet från anställning (avsnitt 9.3)
- att tid då sökande varit ledig från anställning eller avstått från att bedriva näringsverksamhet för att utöva förtroendeuppdrag ska beaktas vid prövningen av om ett arbetsvillkor är uppfyllt (avsnitt 9.4).

Enligt IAF:s mening är dock några av förslagen i avsnitt 9 förenade med tillämpningssvårigheter vilka myndigheten belyser nedan.

9.2 Förtroendeuppdrag ska inte jämföras med förvärvsarbete

I betänkandet uttalas att arbetslöshetsförsäkringens regler om lämpligt arbete och sökområde inte ska vara tillämpliga på förtroendeuppdrag. Utredningen behandlar emellertid inte det omvända förhållandet, det vill säga skyldigheten för en sökande som innehar ett uppdrag som förtroendevald under arbetslösheten att söka och ta arbete som inte går att kombinera med uppdraget. Situationen berör exempelvis en person som innehar ett förtroendeuppdrag på halvtid och en anställning på halvtid, och som under pågående förtroendeuppdrag blir arbetslös från sin halvtidsanställning. IAF efterlyser en diskussion om en sådan sökande ska ha rätt att begränsa sitt geografiska sökområde på grund av förtroendeuppdraget.

9.5 Förtroendeuppdrag och överhoppningsbar tid

Förslaget till lagtext om överhoppningsbar tid i 16 d § är svårtillgängligt och behöver enligt IAF förtydligas. I betänkandet diskuteras förtroendeuppdragets omfattning (sid. 67-69) och dessa förtydliganden borde framgå direkt av lagtexten. IAF vill även peka på att det kan bli svårt att få tillgång till underlag eftersom den överhoppningsbara tiden inte begränsas i den föreslagna bestämmelsen.

9.7 Förtroendeuppdrag vid beräkning av dagsförtjänsten

IAF konstaterar att förslaget inte följer den struktur för beräkning av inkomstunderlag för uträkning av dagsförtjänst som återfinns i andra delar av arbetslöshetsförsäkringen. IAF anser att lagförslaget behöver kompletteras med en anvisning om hur uträkning av utebliven inkomst för företagare ska ske.

11.2 Ekonomiska konsekvenser för staten och den enskilde, särskilt om avsnitt 11.2.1 Pensioner

Kommittén menar att förslaget i nuläget inte kommer att medföra mer omfattande kostnader för staten, men att kostnaderna kan öka med tiden.

Som illustreras av räkneexemplen i bilagan blir de ekonomiska konsekvenserna olika för de ersättningstagare som utan samordning når upp till maxtaket 680 kronor, beroende på om samordningen med pensionen sker enligt 31 § ALF eller 5 § ALFFo. Kostnaden för staten blir högre med en samordning enligt 31 § ALF.

IAF vill också i sammanhanget nämna att de ersättningar (i normalfallet kompletterande försäkringar) som i dag betalas ut enligt 31 § inte belastar statskassan. Det är i stället arbetsgivarna och facket som kommit överens om att avsätta dessa medel till fonder. Dessa medel tas därför av löneutrymmet.

Jan-Olof Dahlgren

Generaldirektör

Anna Saarikoski

Verksjurist

Detta yttrande avges av generaldirektören Jan-Olof Dahlgren efter föredragning av verksjuristen Anna Saarikoski. Vid den slutliga handläggningen har även t.f. enhetschefen Ulf Staffansson, t.f. biträdande enhetschefen Mona Karlsson, verksjuristerna Ingrid Boström och Carina Karlsson, enhetscheferna Gunilla Wandemo och Jessica Idbrant samt utredarna Eva Nordström och Fredrik Karlman deltagit.

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Räkneexempel - utan samordning med pensionen

NN hade före arbetslöshetens inträde en månadslön på 40 000 kr. Han har under ramtiden haft en sammanlagd inkomst om 480 000 kr. Han tar ut pension i samband med att han anmäler sig som arbetslös och ansöker om arbetslöshetsersättning. Han får 12 000 kr i månaden i pension. Han har rätt till inkomstrelaterad ersättning.

Årspension: 12 000 kr per månad x 12 månader = 144 000 kr

Pensionsdagbelopp: 12 000 kr/22 = 545 kr

A-kassan beräknar NN:s arbetslöshetsersättning utan hänsyn till pensionsuttaget.

NN:s dagsförtjänst uppgår till 40 000 kr/22 = 1 818 kr

Ersättning vid 80 procents ersättningsnivå utan hänsyn till maxtaket i 4 §
ALFFo = 1 455 kr

Ersättning vid 70 procents ersättningsnivå utan hänsyn till maxtaket i 4 §
ALFFo = 1 273 kr

Ersättning vid 65 procents ersättningsnivå utan hänsyn till maxtaket i 4 §
ALFFo = 1 182 kr

NN har rätt till maxbeloppet 680 kr vid samtliga ovanstående ersättningsnivåer.

Räkneexempel - efter samordning med pensionen enligt beräkningsmodellen i nuvarande 31 § ALF

NN:s dagpenningbelopp och pensionsdagbelopp får uppgå till högst 1 455, 1 273 respektive 1 182 kr vid 80, 70 respektive 65 procents ersättningsnivåer.

NN:s sammanlagda dagpenningbelopp och pensionsdagbelopp 1 225 kr (680 kr + 545 kr) understiger ovanstående belopp vid 80 och 70 procents ersättningsnivåer.

Någon reducering av NN:s dagpenningbelopp 680 kr är således inte aktuellt vid 80 och 70 procents ersättningsnivåer.

NN:s sammanlagda dagpenningbelopp och pensionsdagbelopp 1 225 kr överstiger däremot det högsta tillåtna beloppet vid 65 procents ersättningsnivå (1 182 kr) med 43 kr (1 225 kr – 1 182 kr).

NN:s dagpenningbelopp ska således reduceras med 42 kr till 638 kr (680 kr – 42 kr) vid 65 procents ersättningsnivå.

NN har efter samordningen med pensionen en inkomst per månad om 26 928 kr ([680 kr + 544 kr] x 22 dagar) vid 80 och 70 procents ersättningsnivåer.

Vid 65 procents ersättningsnivå har NN en månadsinkomst om 26 004 kr ([638 kr + 544 kr] x 22 dagar).

Räkneexempel - samordning med pension enligt beräkningsmodellen i 5 § ALFFo

En samordning mellan arbetslöshetsersättning och pension enligt beräkningsmodellen i 5 § ALFFo innebär att NN:s dagpenningbelopp 680 kr reduceras med pensionsdagbeloppet 544 kr. Det vill säga han får 136 kr i dagpenningbelopp från a-kassan vid 80, 70 respektive 65 procents ersättningsnivåer.

NN har efter samordningen en månadsinkomst om 14 960 kr ($[544 \text{ kr} + 136 \text{ kr}] \times 22 \text{ dagar}$) vid samtliga ersättningsnivåer.

Inkomstskillnaderna mellan de olika beräkningsmodellerna

Skillnaden i NN:s månadsinkomst mellan de två olika beräkningsmodellerna är 11 968 kr ($26\,928 \text{ kr} - 14\,960 \text{ kr}$) vid 80 respektive 70 procents ersättningsnivå och 11 044 kr ($26\,004 \text{ kr} - 14\,960 \text{ kr}$) vid 65 procents ersättningsnivå.